

Biuletenio tematika ir tema

Energetika, energijos politika ir ekonomika

**Biuletenio laidos antraštė, probleminis klausimas
Europos žaliojo kurso poveikis energetikai****Esminiai žodžiai**

Energetika, ekologija, Europos žaliasis kursas (žaliasis kursas), žaliasis vandenilis, atsinaujinantieji energijos išteklių, energetinis saugumas

Serijs ir registracijos numeris

V-2024-4

Leidimo data

2024-09-05

Leidimo vieta

Vilnius

Žanras Analitinė apžvalga Kita**Šaltiniai: kategorijos**

-
- Teisės aktai
-
- Politinė komunikacija
-
-
- Analitinių centrų kūriniai / leidiniai
-
- Žiniasklaidos turinys
-
-
- Socialinių tinklų turinys
-
- Statistiniai duomenys
-
- Mokslo darbai
-
-
- Metainformaciniai produktai
-
- Išviešinti slapti / privatūs duomenys

Šaltiniai: nuo - iki2019 01 01 -
2024 08 29**Šaltiniai: kalbos**

-
- Lietuvių k.
-
- Lenkų k.
-
-
- Anglų k.
-
- Kitos ES kalbos
-
-
- Rusų k.
-
- Kitos

Citavimui (APA stiliumi)Nacionalinė biblioteka, Informacijos analitikos skyrius (2024). *Europos žaliojo kurso poveikis energetikai* (V-2024-4). Vilnius.**Kontaktiniai duomenys**

Informacijos analitikos skyrius; analitika@lnb.lt. Nacionalinė biblioteka, Gedimino pr. 51, 01109 Vilnius.

Turinio apžvalga

Šiame analitiniame darbe:

- apžvelgiamas bendras Europos žaliojo kurso kontekstas;
- aptariamas Europos energetikos sektorius iki žaliojo kurso;
- nagrinėjama Europos žaliojo kurso įtaka energetikos sektoriui;
- analizuojamos kurso ekonominės ir socialinės pasekmės;
- nagrinėjamos žaliojo kurso geopolitinės pasekmės;
- supažindinama su Europos žaliojo kurso gerosiomis praktikomis;
- pateikiama apibendrinimų ir akcentų.

1. Įžanga

Europos žaliasis kursas (angl. *European Green Deal*) yra ambicingas Europos Sąjungos (ES) planas, skirtas spręsti klimato kaitos ir aplinkos degradacijos iššūkius. Šiuo strateginiu planu, pristatytu 2019 metais, siekiama iki 2050 metų paversti Europą pirmuoju klimato neutralumą pasiekusiu žemynu. Europos žaliasis kursas apima įvairias politines ir ekonomines priemones, kurios skatina tvarų ekonomikos augimą, mažina šiltnamio efektą sukeliančių dujų išmetimą ir stiprina natūralios aplinkos apsaugą. Įgyvendinant šį planą, didelis dėmesys skiriamas inovacijoms, tvariai energijos gamybai ir vartojimui, taip pat – socialiniam teisingumui.

Pažymėtina, kad **Europos žaliasis kursas daro didelę įtaką žemyno energetikos sektoriui. Žaliojo kurso iniciatyvos prisideda pereinant nuo iškastinio kuro prie atsinaujinančiųjų energijos šaltinių. Be to, šis kursas skatina energetinį efektyvumą ir inovacijas. Ekonominiai, socialiniai ir geopolitiniai šio plano padariniai Europos energetikai yra neįvertinti.**

Nors **formaliai Europos žaliasis kursas yra ES vidaus politikos klausimas, akivaizdu, kad jis turės pasekmių ir globaliam geopolitiniam balansui.** Todėl ši ES iniciatyva gali būti traktuojama kaip pasaulinis žaliasis kursas.

Čia aptariamos ambicingos strategijos įgyvendinimas kiekvienos šalies lygiu susijęs tiek su naujomis galimybėmis, tiek su iššūkiais. Pavyzdžiui, šis kursas gali paveikti – sumažinti arba atvirksčiai – padidinti energijos kainas ir padėti stabilizuoti ar paskatinti infliaciją. Taip pat labai svarbu užtikrinti, kad klimatui draugiškos technologijos būtų prieinamos visiems gyventojams, ypač – mažas pajamas gaunantiems asmenims.¹

¹ Makaroff, N. (2023 m. gegužės 16 d.). Turning the European Green Deal into Reality. Prieiga per internetą: <https://strategicperspectives.eu/turning-the-european-green-deal-into-reality/>

Rybski, R. (2022). Energy in the European Green Deal: impacts and recommendations for MENA countries. Prieiga per internetą: <https://academic.oup.com/jwelb/article/16/2/127/6881442?login=false>

Norint pasiekti klimato neutralumą iki 2050 metų, būtina investuoti į naujas esamą energetikos dinamiką pakeisti galinčias technologijas, tokias kaip vandenilio gamyba ir energijos kaupimo sistemos.² Taip pat svarbu sukurti naują veiksmingą Europos klimato investicijų sistemą, kuri užtikrintų pakankamą strategijos finansavimą.

Žalioji kursas yra svarbi kryptis siekiant tvarios ir klimatui neutralios Europos, tačiau jo sėkmė priklausys nuo gebėjimo įgyvendinti ambicingas reformas ir užtikrinti, kad visi Europos piliečiai galėtų pasinaudoti šio plano teikiamomis galimybėmis.

2. Europos žaliasis kursas: bendras kontekstas

2019 m. priėmus žaliąjį kursą Europos Komisijos pirmininkė Ursula von der Leyen cituota teigusi: „Esu įsitikinusi, kad mūsų senasis ekonomikos augimo modelis, pagrįstas iškastiniais energijos šaltiniais ir tarša, yra visiškai pasenęs [...]. Norime, kad įvyktų pokyčiai, kad taptume aplinką tausojančios pramonės, žaliųjų technologijų plėtros, žaliųjų finansų lyderiais“.³

Kaip minėta, Europos žaliasis kursas yra ES strategija, skatinanti Europą tapti pirmuoju **klimatui neutraliu žemynu iki 2050 metų**. Tai reiškia, kad iki to laiko ES turės pasiekti nulinį šiltnamio efektą sukeliančių dujų (ŠESD) emisijų balansą, t. y. išmesti tik tiek ŠESD, kiek jų absorbuoti geba gamta ir technologiniai sprendimai. Šis tikslas reikalauja plataus masto permainų energetikos, transporto, pramonės, žemės ūkio ir kitose srityse, pasižyminčiose didele tarša.⁴

Europos žaliuoju kursu siekiama ne tik neutralumo klimatui, bet ir skatinti **tvarų ekonomikos augimą**, kuris būtų draugiškas aplinkai ir socialiai atsakingas. Šio tikslo priemonės apima žiedinės ekonomikos principų taikymą siekiant sumažinti atliekų kiekį, skatinti perdirbimą ir didinti išteklių efektyvumą. Šiuo kursu taip pat siekiama sukurti naujų darbo vietų ir skatinti inovacijas, kurios padėtų užtikrinti konkurencingumą globalioje rinkoje.⁵

Tarp svarbiausių Europos žaliuojo kurso **politinių ir teisinių priemonių**:

- **ES klimato įstatymas** - viena pagrindinių teisinių priemonių, įtvirtinančių žaliuojo kurso tikslus. Šis įstatymas, įsigaliojęs 2021 metais, oficialiai nustato Europos tikslą tapti klimatui neutraliu žemynu iki 2050 m. Jame taip pat numatytas tarpinis tikslas iki 2030-ųjų sumažinti ŠESD išmetimą bent 55 proc. (lyginant su 1990 m. emisijomis). Klimato įstatymu ES valstybės narės įpareigojamos rengti nacionalinius klimato ir energetikos planus, suderintus su ES klimato tikslais.⁶
- **„Fit for 55“ paketas** - plačios aprėpties teisės aktų rinkinys, skirtas padėti ES pasiekti tarpinį tikslą - 55 proc. sumažinti išmetamų ŠESD kiekį iki 2030 m. Šiame pakete numatyta įvairių priemonių, tarp kurių - anglies dioksido emisijų prekybos sistemos (angl. *EU Emissions Trading System*) stiprinimas ir išplėtimas, ambicingesni energijos efektyvumo ir atsinaujinančiųjų energijos šaltinių naudojimo tikslai, naujų standartų transporto ir statybos sektoriams nustatymas, ekonominių paskatų ir paramos priemonių diegimas skatinant žaliąsias investicijas.⁷

Šios politinės ir teisinės priemonės sudaro Europos žaliuojo kurso pagrindą, kreipiantį ES valstybes nares klimato neutralumo ir tvaraus augimo keliu. Jos turėtų užtikrinti Europos ekonomikos transformaciją į aplinkai draugišką ir atsakingą sistemą, pajėgią sėkmingai konkuruoti globalioje rinkoje.

3. Europos energetikos sektorius iki žaliuojo kurso

Prieš įgyvendinant Europos žaliąjį kursą, ES energetikos sektorius daugiausia rėmėsi iškastiniu kuru - nafta, anglimi ir gamtinėmis dujomis. Iškastinis kuras sudarė didelę dalį Europos energijos balanso, nes buvo lengvai prieinamas ir ilgą laiką dominavo dėl ekonominio efektyvumo. Tačiau pastaraisiais metais stebima reikšminga plėtra atsinaujinančiųjų energijos šaltinių eksploatacijos srityje. Skatinant mažinti priklausomybę nuo iškastinio kuro ir ŠESD išmetimą, palaipsniui augo vėjo, saulės, vandens ir biomasės energetika.

Vienas pagrindinių iššūkių, su kuriais susidūrė Europos energetikos sektorius iki žaliuojo kurso, buvo stipri **priklausomybė nuo iškastinio kuro**. Kaip žinia, naftos, anglies ir gamtinių dujų naudojimas kelia didelę aplinkos taršą ir prisideda prie

² DXC Technology. (2021). The European Green Deal's impact on energy and utilities. Prieiga per internetą:

<https://dxc.com/us/en/insights/perspectives/paper/the-european-green-deals-impact-on-energy-and-utilities>

Pisani-Ferry, J., Tagliapietra, S., Zachmann, G. (2023 m. rugsėjo 6 d.). A new governance framework to safeguard the European Green Deal. Prieiga per internetą: <https://www.bruegel.org/policy-brief/new-governance-framework-safeguard-european-green-deal>

³ European Commission. (2019 m. gruodžio 11 d.). Press remarks by President von der Leyen on the occasion of the adoption of the European Green Deal Communication. Prieiga per internetą: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/speech_19_6749a

⁴ Institute for European Environmental Policy. (n. d.). European Green Deal Barometer. About the Green Deal. Prieiga per internetą:

<https://ieep.eu/about-the-green-deal/>

Republic of Türkiye. Ministry of Foreign Affairs. Directorate for EU Affairs. (2024 m. birželio 11 d.). European Green Deal. Prieiga per internetą:

https://www.ab.gov.tr/european-green-deal_53729_en.html

⁵ European Commission. (n. d.). The European Green Deal. Prieiga per internetą: https://commission.europa.eu/strategy-and-policy/priorities-2019-2024/european-green-deal_en

⁶ European Council. Council of the European Union. (n. d.). European Green Deal. Prieiga per internetą:

<https://www.consilium.europa.eu/en/policies/green-deal/>

⁷ Makaroff, N. (2023 m. gegužės 16 d.). Turning the European Green Deal into Reality. Prieiga per internetą: <https://strategicperspectives.eu/turning-the-european-green-deal-into-reality/>

klimato kaitos procesų. Išskastinis kuras sudarė didelę dalį ES energijos importo, o ES buvo pažeidžiama dėl kainų svyravimų pasaulinėse rinkose ir geopolitinių įtampų.

Kitas svarbus iššūkis, susijęs su priklausomybe nuo iškastinio kuro – **energetinis saugumas**. Tenkindama savo energijos poreikius ES buvo priklausoma nuo importo, ypač – iš Rusijos ir kitų nestabilių regionų. Tai kėlė riziką dėl tiekimo sutrikimų ir kainų šuolių, kurie galėjo neigiamai paveikti ekonomiką ir gyventojų gerovę. Energetinio saugumo problemą dar paryškino ribotas infrastruktūros, skirtos energijai iš atsinaujinančiųjų šaltinių integruoti, vystymas, taip pat energijos saugojimo sprendimų spragos.⁸

Apskritai iki žaliojo kurso ES energetikos sektoriui kildavo nemažai iššūkių, įskaitant priklausomybę nuo iškastinio kuro ir energetinį saugumą. Šios problemos skatino ES ieškoti tvirų sprendimų ir perėjimo prie atsinaujinančiųjų energijos šaltinių būdų, siekiant užtikrinti ilgalaikį energetinį saugumą ir sumažinti neigiamą poveikį aplinkai.⁹

4. Europos žaliojo kurso įtaka pasaulio energetikai

Europos žaliasis kursas, formaliai būdamas daugiau ES vidaus politikos klausimu, vis dėlto turi (ir ateityje turės) plačią, net pasauliniu mastu juntamą pasekmę, labiausiai išryškėjančią vertinant globalų geopolitinį balansą. Todėl ši konkreti ES iniciatyva gali būti traktuojama kaip pasaulinis žaliasis kursas.

Šiuolaikinėse energetikos rinkose ryškios šios tarpusavyje susijusios tendencijos:

- energijų taupančių technologijų plitimas;
- aukštųjų technologijų ir automatizacijos plėtra gaminant ir tiekiant energiją;
- energijos gamybos decentralizacija;
- atsinaujinančiosios energetikos plėtojimas geografiniu principu, pavyzdžiui, saulės energijos gamybos pajėgumų telkimas Šiaurės Afrikoje ir atitinkama atskirų geografinių regionų energetinė integracija siekiant tinklo tolygumo.

Elektrifikacija ir energijos importas. Viena pagrindinių faktinių žaliojo kurso turinio įgyvendinimo tendencijų – švari Europos Sąjungos ūkio elektrifikacija. Siekdama patenkinti augančią elektros energijos iš atsinaujinančiųjų šaltinių paklausą, ES artimiausius dešimt metų turės kliautis saulės ir vėjo energijos importu iš kaimyninių regionų, todėl bus priklausoma nuo importo. Tai akivaizdžiai paveiks kitus regionus per prekybos žaliąja elektra ir žaliuoju vandeniliu augimą.

Pirmiausia tiesioginę naudą čia, tikėtina, patirs Artimieji Rytai ir Šiaurės Afrika, kur fiksuojamas didžiausias insoliacijos lygis pasaulyje. Atskiros šio regiono sritys, pavyzdžiui, nuo Atlanto vandenyno Maroko pakrantės iki Raudonosios jūros pakrantės Egipte, idealiai tinka vėjo turbinoms statyti.

Vandenilio strategija. Tikimasi, kad iki 2050 metų dėl energijos iš atsinaujinančiųjų šaltinių esmingai sumažės Europos energetikos sistemos išmetamas anglies dioksido kiekis. Ten, kur žaliąja energija sunkiai išgaunama, galėtų būti plėtojama vandenilio pagrindu generuojamos energijos pasiūla, ypač sunkiosios pramonės gamybos procesams (plieno, cemento gamybai) ir transporto sektoriui (sunkvežimiams, laivams, aviacijai). Pagal Europos vandenilio strategiją, iki 2030 m. numatoma įrengti vandenilio elektrolizatorių, kurių bendra galia sudarytų 40 GW Europos Sąjungoje ir dar 40 GW kitose šalyse. (LNB analitinėje apžvalgoje S-2022-4 nagrinėtos Ukrainos galimybės tapti vandenilio energetikos kompetencijų ir gamybos centru).

Atsižvelgiant į Šiaurės Afrikos geografinį artumą Europai, šis regionas galėtų tapti konkurencingu žaliojo vandenilio tiekėju Europos Sąjungai. Pavyzdžiui, vokiečiai, bendradarbiaudami su Maroku, stato pirmąją Afrikoje žaliojo vandenilio gamybos įmonę, iš kurios ateityje vandenilis bus eksportuojamas ne tik į Vokietiją.

Galimybėmis gaminti žaliąjį vandenilį domimasi ir Lietuvoje. Neseniai „Verslo žiniuose“ publikuotame straipsnyje „Žaliojo vandenilio gamybos projektų Lietuvoje likimas: savikaina – tabu, bet planų neatsisako“¹⁰ nagrinėjama žaliojo vandenilio gamybos projektų situacija šalyje. Nepaisant aukštų gamybos kaštų ir neaiškios ekonominės perspektyvos, Lietuva, pasinaudodama ES parama, siekia tęsti šiuos projektus. Klaipėdos uostas planuoja pradėti gaminti vandenilį 2026 m., nors tiksli gamybos savikaina nėra viešinama. Vilniaus šilumos tinklai taip pat vysto projektą, orientuotą į žaliojo vandenilio gamybą viešojo transporto poreikiams. Estija taip pat pritraukė nemenkų investicijų į vandenilio pramonę ir planuoja pastatyti gamyklą Pernu mieste.

⁸ RTO Lithuania. (2022 m. birželio 10 d.). Kas yra „Europos žaliasis susitarimas“? I dalis – energetika. Prieiga per internetą:

<https://rtolithuania.com/index.php/2022/06/10/kas-yra-europos-zalialis-susitarimas-i-dalis-energetika/>

⁹ Lietuvos energetikos agentūra. (n. d.). Finansinė parama energetikos srities inovacijoms, moksliniams tyrimams, eksperimentinei plėtrai. Prieiga per internetą: <https://www.ena.lt/fp-inovacijoms/>

Europos Komisija. (n. d.). Energetika ir žaliasis kursas. Prieiga per internetą: https://commission.europa.eu/strategy-and-policy/priorities-2019-2024/european-green-deal/energy-and-green-deal_lt

¹⁰ Lukaševičius, T. (2024 m. rugpjūčio 26 d.). Žaliojo vandenilio gamybos projektų Lietuvoje likimas: savikaina – tabu, bet planų neatsisako. Prieiga per internetą: https://www.vz.lt/pramone/energetika/2024/08/26/zaliojo-vandenilio-gamybos-projektu-lietuvoje-likimas-savikaina--tabu-bet-planu-neatsisako?utm_source=nl&utm_medium=email&utm_campaign=naujienlaskis-bendras&10af9366e9491

Vis dėlto mokslininkai perspėja, kad **esama su vandenilio technologijomis susijusių rizikų**: į atmosferą patekęs vandenilis gali prisidėti prie klimato kaitos. Priklausomai nuo to, kaip saugiai bus gaminamas, platinamas ir naudojamas vandenilis, jis gali paspartinti klimato atšilimą trumpuoju laikotarpiu. Tačiau anglis kelia didesnę ilgalaikę grėsmę.¹¹

Be to, būsimasis atsinaujinančiosios energijos ir žaliojo vandenilio importas iš Artimųjų Rytų ir Šiaurės Afrikos gali kelti naujų energetinio saugumo problemų, todėl itin svarbi tampa atsinaujinančiosios energijos importo diversifikacija.¹²

Ekologiniai veiksniai ir technologinės inovacijos. Europos žaliasis kursas skatina reikšmingą poslinkį – perėjimą nuo iškastinio kuro prie atsinaujinančiųjų energijos šaltinių, tokių kaip saulė, vėjas ir vanduo, eksploatavimo. Šie šaltiniai pasitelkiami vis plačiau – tai lemia nedidelis jų poveikis aplinkai ir nuolatinės inovacijos, leidžiančios mažinti gamybos kaštus.

Naujosios technologijos, pvz., pažangiosios energetikos valdymo sistemos, išmanieji tinklai ir energijos kaupimo sprendimai, padeda optimizuoti energijos vartojimą ir mažinti teršalų emisijas. ES investuoja į mokslinius tyrimus ir inovacijas, siekdama sukurti vis efektyvesnius energijos gamybos ir vartojimo būdus.

Europos žaliasis kursas iš esmės keičia Europos energetikos sektorių, skatindamas perėjimą prie atsinaujinančiųjų energijos šaltinių, didinant energetikos efektyvumą, plėtojant inovacijas, įgyvendinant dekarbonizacijos strategijas ir stiprinant energetinį saugumą. Šios priemonės padeda ES tapti tvaria ir klimato požiūriu neutralia ekonomika, tuo pačiu užtikrinant ilgalaikį ekonominį augimą ir socialinę gerovę.

5. Ekonominės ir socialinės pasekmės

Europos žaliasis kursas suteikia daug ekonominių galimybių, ypač per žaliosios ekonomikos augimą. Vienas svarbiausių aspektų yra naujų darbo vietų kūrimas atsinaujinančiosios energetikos, energijos efektyvumo ir tvarios pramonės sektoriuose. Rengiant ir įgyvendinant atsinaujinančiosios energijos (pvz., vėjo ir saulės jėgainių parkų) projektus išauga inžinerijos, statybos, sistemų eksploatacijos ir priežiūros specialistų paklausa. Naujų darbo vietų atsiradimą vietos lygiu skatina ir energijos efektyvumo iniciatyvos, tokios kaip pastatų renovacija ir pažangiosios energetikos sistemų diegimas.¹³

Žaliosios ekonomikos augimas skatina inovacijas ir verslumą, nes įmonės ieško naujų būdų mažinti išmetamų ŠESD kiekį ir efektyviau naudoti išteklius. Investicijos į švaresnes technologijas ir mokslinius tyrimus ne tik padeda ES išlikti konkurencingai globalioje rinkoje, bet ir leidžia prisidėti prie tvaraus ekonomikos augimo.¹⁴

Greta teikiamų ekonominių galimybių Europos žaliojo kurso kontekste patiriama ir reikšmingų **socialinių iššūkių**. Vienas jų – **energetinis skurdas**, reiškiantis, kad dalis gyventojų negali sau leisti tinkamai šildyti namų arba patenkinti kitų būtinų energijos poreikių. **Pereinant prie žaliosios energetikos gali išaugti energijos kainos, todėl svarbu užtikrinti, kad socialiai pažeidžiami gyventojai gautų tinkamą paramą, pvz., galėtų pasinaudoti subsidijomis ar renovacijos programomis, kurios padėtų sumažinti energijos suvartojimą.**

Klimato kaitos kontekste minėtini šie svarbūs socialinio teisingumo aspektai:

- **skurdžiausių ir pažeidžiamiausių visuomenės grupių apsauga.** Klimato kaita gali turėti didžiulį neigiamą poveikį žmonėms, kurie jau ir taip yra pažeidžiami dėl socialinių, ekonominių ar geografinių priežasčių. Svarbu užtikrinti, kad šios grupės būtų apsaugotos nuo klimato kaitos padarinių.
- **Darbo jėga ir užimtumas.** Perėjimas prie atsinaujinančiųjų energijos šaltinių gali turėti įtakos darbo rinkai. Svarbu užtikrinti, kad dėl šių pokyčių žmonės neliktų be darbo ir kad būtų teikiama parama perėjimui į naujas darbo sritis.
- **Lyčių lygybė.** Klimato kaita gali daryti skirtingą poveikį vyrams ir moterims. Socialinio teisingumo požiūriu svarbu užtikrinti, kad klimato politika atsižvelgtų į lyčių lygybę, ir kad moterims būtų suteikta galimybė dalyvauti priimančiais sprendimais.
- **Teisingas išteklių paskirstymas.** Miškų kirtimas, senkantys vandens ištekliai ir kai kurios kitos aplinkybės turi įtakos išteklių paskirstymui. Svarbu užtikrinti, kad visi žmonės turėtų galimybę pasinaudoti gamtos ištekliais.

Kitas svarbus iššūkis yra **darbuotojų persikvalifikavimas**. Pereinant nuo iškastinio kuro pramonės prie atsinaujinančiosios energijos ir tvarių technologijų, kai kuriuose sektoriuose gali sumažėti darbo jėgos paklausa. Todėl būtina investuoti į švietimą ir mokymus, kad darbuotojai galėtų įgyti naujų įgūdžių ir prisitaikyti prie kintančios darbo rinkos poreikių. ES turėtų

¹¹ Baker, D. (2022 m. birželio 3 d.). Stebuklingu kuru vadinamas vandenilis gali tik pabloginti situaciją. Prieiga per internetą:

<https://www.delfi.lt/verslasplus/bloomberg/stebuklingu-kuru-vadinamas-vandenilis-gali-tik-pabloginti-situacija.d?id=90393689>

¹² Europos Komisija. (n. d.). Energetika ir žaliasis kursas. Prieiga per internetą: https://commission.europa.eu/strategy-and-policy/priorities-2019-2024/european-green-deal/energy-and-green-deal_lt

¹³ Europos Komisija. (n. d.). Europos žaliasis kursas. Prieiga per internetą: https://commission.europa.eu/strategy-and-policy/priorities-2019-2024/european-green-deal_lt

¹⁴ Kurk Lietuvai. (2020). Europos žaliojo kurso galimybės Lietuvai. Prieiga per internetą: <https://kurk.lt/projektai/europos-zaliojo-kurso-galimybės-lietuvi>

Lietuvos Respublikos Seimas. (2022 m. gegužės 9 d.). Ateities komitetas: Lietuvos žaliasis kursas – įperkamesnės, saugesnės, tvaresnės energijos link. Prieiga per internetą: https://www.lrs.lt/sip/portal.show?p_a=1683&p_k=1&p_kade_id=9&p_r=38861&p_t=281018

aktyviai remti mokymo programas, kurios padėtų darbuotojams persikvalifikuoti ir rasti naujų darbo galimybių žaliuosios ekonomikos sektoriuose.

Kaip matyti, Europos žaliasis kursas teikia nemažai ekonominių galimybių, tačiau jo eigoje kyla ir tam tikrų socialinių iššūkių, į kurįs nevalia numoti ranka, jei norima, kad perėjimas prie tvarios ekonomikos būtų teisingas ir įtraukus visų visuomenės narių atžvilgiu. Siekiant užtikrinti, kad šiuo pereinamoju laikotarpiu niekas neliktų nuošalyje, investicijos į naujų darbo vietų kūrimą ir darbuotojų persikvalifikavimą yra būtinos.

(Klimato kaitos socialinio teisingumo politiniai ir geopolitiniai aspektai plačiau aptariami LNB analitinėje apžvalgoje S-2024-7; socialinis teisingumas Lietuvos miestų plėtros kontekste nagrinėtas LNB analitinėse apžvalgose S-2024-4 ir S-2024-5).

Svarbu akcentuoti, kad **Europos žaliasis kursas daro tam tikrą įtaką socialiniam teisingumui pasauliniu mastu**. ES įsipareigojimų mažinti taršą ir pereiti prie atsinaujinančiosios energijos technologijų įgyvendinimas yra susijęs ir su finansinės bei technologinės pagalbos teikimu besivystančioms šalims. Ši pagalba apima investicijas į švarias technologijas ir infrastruktūrą – priemones, padedančias mažinti skurdą ir kurti tvaresnę ekonomiką.

Be to, ES aktyviai dalyvauja tarptautinėse iniciatyvose, skirtose kovoti su klimato kaita, prisideda prie klimato fondų, kurie padeda pažeidžiamiausioms šalims prisitaikyti prie klimato kaitos padarinių ir juos švelninti. Žaliuoju kursu skatinamos tvaresnės ir sąžiningesnės tiekimo grandinės, įskaitant griežtesnius aplinkosaugos ir darbo sąlygų standartus. Taip sudaromos prielaidos geresnėms darbo sąlygoms ir poveikio aplinkai mažinimui pasaulio mastu.

6. Geopolitinės pasekmės

Žaliasis kursas lemia reikšmingus pokyčius ES saugumo sistemoje. **Šie pokyčiai reiškia naują vaidmenį ES energetikos saugumo (1) politikoje, (2) partnerystėje su kitomis šalimis ir (3) infrastruktūroje.**

Europos žaliasis kursas daro labai didelį poveikį **ES energetinei nepriklausomybei**, ypač mažinant priklausomybę nuo išorinių energijos tiekėjų. Tradiciškai ES stipriai priklausė nuo importuojamo iškastinio kuro, ypač – naftos ir gamtinių dujų, iš Rusijos, Vidurio Rytų šalių ir kitų geopolitiniu stabilumu nepasizyminčių regionų.

Energetinis saugumas Europoje šiuo metu pirmiausia siejamas su būtinybe trumpuoju laikotarpiu užsitikrinti pakankamą prieigą prie naftos ir dujų išteklių. Rusijos ir Ukrainos karas, kartu su ES sankcijų politika, nukreipta į Rusijos Federaciją, ryškiai pakoregavo ne tik Europos regiono energetinį sektorių, bet ir sutrikdė visą nusistovėjusią iškastinį kurą naudojančią pasaulinę energetinę sistemą.

Investuojant į energijos gamybą iš tokių atsinaujinančiųjų vietinių šaltinių kaip vėjas, saulė ir vanduo, ES gali sumažinti energetinę priklausomybę ir padidinti savo energetinį saugumą. Tai leistų sumažinti geopolitines rizikas, susijusias su energijos tiekimo sutrikimais, ir užtikrinti stabilesnį bei tvaresnį energijos tiekimą savo piliečiams.

Prognozuojama, kad **ekologiškesnė ES darys tam tikrą poveikį pasaulinei energetinei sistemai, pvz.:**

- apie 20 proc. viso pasaulio žaliavinės naftos importo tenka Europos Sąjungai. ES perėjus prie atsinaujinančiųjų energijos šaltinių **naftos paklausa sumažės ir tai turės įtakos pasaulinei naftos rinkai** – stambių eksportuotojų pajamos, tikėtina, kris (net jei jie neprekiauja su ES).
- Ekologiškesnė **ES taps labiau priklausoma nuo produktų ir žaliavų, reikalingų švariai energijai ir technologijoms gaminti bei funkcionuoti, importo**. Pavyzdžiui, Kinija yra didžiausia retųjų metalų tiekėja, pagaminanti du trečdalius pasaulio polisilicio elementų ir 90 proc. puslaidininkinių plokščių, naudojamų saulės elementams gaminti.
- **ES gali tapti pagrindine žaliosios energijos (žaliojo vandenilio) importuotoja.**
- **Europos žaliasis kursas turės įtakos tarptautiniam ES konkurencingumui.** Jei ES įmonės, skirtingai nei jų užsienio konkurentės, patirs reikšmingų taršos reguliavimo išlaidų, ES įmonių produktai taps mažiau konkurencingi tiek vidaus, tiek užsienio rinkose.

Europos Sąjungos energetikos sistemos persiorientavimas į atsinaujinančiųjų energijos išteklių (AEI) vartojimą **reikšmingai veikia ES saugumo sistemą, būtent:**


- menksta ES energetinė priklausomybė nuo iškastinio kuro importo, kartu mažėja Bendrijos pažeidžiamumas dėl tiekimo sutrikimų ar politinių konfliktų.
- Didėja ES energetinė priklausomybė nuo AEI energijos importo, dėl to gali išaugti jos priklausomybė nuo šalių, kuriose daug AEI.

Labai tikėtina, kad žaliojo kurso įgyvendinimas padidins ES priklausomybę nuo AEI energijos importo. Atsinaujinantieji energijos ištekliai yra nevienodai pasiskirstę po pasaulį, daugiausia jų yra Azijoje, Afrikoje ir Pietų Amerikoje. Išaugus ES priklausomybei nuo šių šalių, **gali kilti naujų saugumo iššūkių, tokių kaip:**

- konkurencija dėl AEI;
- politiniai konfliktai dėl AEI;
- teroristiniai išpuoliai prieš AEI infrastruktūrą.

Analitinių apžvalgų archyvas: <https://lnb.lt/istekliai/kiti-istekliai/analitines-apzvalgos>

Cituojant arba naudojant šį šaltinį, nuoroda į Nacionalinę biblioteką yra būtina.
Šioje apžvalgoje pateikiamas turinys nėra oficiali Nacionalinės bibliotekos nuomonė.

LNB / IAS / V / 2024-09-05 / Psl. 5 iš 8
© Nacionalinė biblioteka, 2024. /  Слава Україні!

- ES saugumo sistemos pokyčiai.¹⁵

Taigi, dar kartą verta akcentuoti, kad žaliojo kurso įgyvendinimas gerokai paveiks ES saugumo sistemą. Suprojektuoti pokyčiai turi tiek teigiamų, tiek neigiamų aspektų, todėl ES turės rasti būdų sumažinti grėsmes ir gebėti pasinaudoti galimybėmis.

Investicijos ir ilgalaikiai tikslai. 2023 m. žaliasis kursas vėl įvardytas kaip vienintelis kelias į ilgalaikį ES energetinį saugumą ir nepriklausomybę. Rusijos invazija į Ukrainą patvirtino būtinybę paspartinti perėjimą prie švarios energijos. ES padidino investicijas į atsinaujinančiųjų energijos šaltinių energetikos plėtrą. Numatoma, kad į šią sritį bus investuota 210 milijardų eurų, siekiant padidinti atsinaujinančiųjų šaltinių energijos dalį Europos energijos balanse nuo 22 proc. 2023 m. iki 45 proc. 2030-iais (ankstesnis tikslas 2030-iesiems buvo kuklesnis – 32 proc.). Be to, Briuselis demonstruoja ryžtą ir politinę valią skatindamas bei finansuodamas ekonomikos dekarbonizaciją – skaičiuojama, kad žalioji pertvarka sudarys nuo 1,5 iki 1,8 proc. Europos Sąjungos bendrojo vidaus produkto.¹⁶

Tarptautiniai santykiai. ES plėtoja žaliojo kurso diplomatiją, kurios pagrindinis tikslas – įtikinti Bendrijai nepriklausančias valstybes prisidėti prie darnesnio vystymosi ir jo propagavimo. Europos Komisija glaudžiai bendradarbiauja su valstybėmis narėmis, siekdama pasinaudoti visais dvišaliais ir daugiašaliais diplomatiniais kanalais, įskaitant Jungtines Tautas (JT), G7, G20, Pasaulio prekybos organizaciją ir kitus tarptautinius forumus. ES toliau siekia užtikrinti, kad Paryžiaus susitarimas išliktų nepamainoma daugiašalė kovos su klimato kaita sistema.

Bendrija taip pat stiprina dvišalį bendradarbiavimą su šalimis partnerėmis. ES pripažįsta, kad pasauliniai klimato ir aplinkos iššūkiai smarkiai padidina esamas grėsmes ir yra nestabilumo šaltinis. Ekologinė pertvarka keičia geopolitiką, įskaitant pasaulinius ekonominius, prekybos ir saugumo interesus. Poveikis klimatui tapo neatsiejamas nuo ES veiksmų sprendžiant išorės klausimus pagal bendrą saugumo ir gynybos politiką.

Pažymėtina, kad **ES atlieka svarbų vaidmenį JT klimato kaitos konferencijose.** 2021 metais Glazge, Škotijoje, vykusioje 26-oje JT klimato kaitos konferencijoje (COP26) buvo priimti keli svarbūs sprendimai, kuriais siekta suintensyvinti kovos su klimato kaita veiksmus. Daugelis šalių įsipareigojo dar labiau mažinti ŠESD išmetimą, siekdamas užtikrinti, kad pasaulinis vidutinis temperatūros padidėjimas neviršytų 1,5 °C. Taip pat sutarta padidinti metinį finansavimą besivystančioms šalims, patiriančioms didžiulį klimato kaitos poveikį.¹⁷ (COP26 klimato klausimų anonsas Lietuvoje pateiktas LNB analitinėje apžvalgoje S-2021-3).

2022 metais Egipte vykusios COP27 konferencijos dalyviai pritarė vadinamajam Šarm aš Šeicho planui, kuriame vėl fiksuota atšilimo iki 1,5 °C riba, numatyta ir 2021 m. Glazgo klimato pakte. Šarm aš Šeiche pirmą kartą buvo pabrėžta apsirūpinimo maistu saugumo rizika. Konferencijos dalyviai pasiekė „istorinį“ susitarimą dėl fondo, skirto besivystančių šalių nuostoliams ir žalai dėl klimato krizės kompensuoti. Konferencijos dalyviai sutarė toliau tobulinti Paryžiaus susitarimo įgyvendinimo mechanizmus, kurie turėtų padėti užtikrinti, kad šalys tinkamai vykdytų ką įsipareigojusios.¹⁸ (COP27 susitikimas Egipte plačiau analizuotas LNB analitinėje apžvalgoje S-2023-1).

2023 m. Jungtiniuose Arabų Emyratuose surengtoje 28-oje JT klimato kaitos konferencijoje COP28 sutarta:

- mažinti ŠESD emisijas – iki 2030 m. sumažinti išmetamų ŠESD kiekį 45 proc., atskaitos tašku laikant 2010 m. lygį;
- padėti prisitaikyti prie klimato kaitos – iki 2023 m. teikti pagalbą šalims, jau patiriančioms klimato kaitos padarinius;
- didinti finansinę pagalbą – iki 2025 m. padvigubinti finansavimą, skirtą besivystančioms šalims prisitaikyti prie klimato kaitos.¹⁹

Be to konferencijoje pritarta, kad šalys turi imtis veiksmų mažinant priklausomybę nuo iškastinio kuro. COP28 konferencijoje buvo priimtas pirmasis JT istorijoje susitarimas dėl klimato kaitos, kuriame raginama „atsitraukti nuo iškastinio kuro“. COP28 pirmininkas Sultanas al Jaberis sakė, kad šis susitarimas yra pagrindas ryškiems pokyčiams įgyvendinti, taip pat pabrėžė, kad pasauliui reikėjo surasti naują kelią. Minėtas susitarimas sulaukė įvairių reakcijų, pvz., Europos Komisijos pirmininkė Ursula von der Leyen pasveikino konferencijoje pasiektą susitarimą kaip naujo pasaulio, kuriame nebereikės nei anglies, nei naftos, pranašą.

¹⁵ European Commission. (n. d.). REPowerEU. Prieiga per internetą: https://ec.europa.eu/info/strategy/priorities-2019-2024/european-green-deal/repower-eu-affordable-secure-and-sustainable-energy-europe_en

Eurostat. (2024 m. birželis). EU imports of energy products - latest developments. Prieiga per internetą: https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=EU_imports_of_energy_products_recent_developments&oldid=554503

Foreign Policy. (2019 m. liepos 16 d.). Ursula von der Leyen's Big Promises for Europe. Prieiga per internetą: <https://foreignpolicy.com/2019/07/16/ursula-von-der-leyens-big-promises-for-europe/>

¹⁶ European Commission. (2023 m. kovo 30 d.). European Green Deal: EU agrees stronger legislation to accelerate the rollout of renewable energy. Prieiga per internetą: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/IP_23_2061

Briancon, P. (2023 m. liepos 18 d.). EU has to come clean on costs of green transition. Prieiga per internetą: <https://www.reuters.com/breakingviews/eu-has-come-clean-costs-green-transition-2023-07-18/>

¹⁷ United Nations. (2021). Glasgow Climate Change Conference – October-November 2021. Prieiga per internetą:

<https://unfccc.int/conference/ghg/glasgow-climate-change-conference-october-november-2021>

The National Archives. (n. d.). Delivering the Glasgow Climate Pact. Prieiga per internetą:

<https://web.archive.nationalarchives.gov.uk/ukgwa/20230401054904/https://ukcop26.org/>

¹⁸ United Nations. (2022). Sharm el-Sheikh Climate Change Conference - November 2022. Prieiga per internetą: <https://unfccc.int/cop27>

¹⁹ United Nations. (2023). UN Climate Change Conference - United Arab Emirates. Prieiga per internetą: <https://unfccc.int/cop28>

Analitinių apžvalgų archyvas: <https://lnb.lt/istekliai/kiti-istekliai/analitines-apzvalgos>

COP26, COP27 ir COP28 sprendimai buvo ir tebėra svarbūs kovos su klimato kaita žingsniai, tačiau jie kelia ir tam tikrų iššūkių, todėl būtina užtikrinti, kad šalis tinkamai įgyvendintų priimtus įsipareigojimus ir siektų nustatytų tikslų.

ES atlieka svarbų vaidmenį globaliuose klimato susitarimuose, tokiuose kaip Paryžiaus susitarimas, ir aktyviai skatina kitas šalis prisijungti prie kovos su klimato kaita. Bendradarbiavimas su kitomis šalimis apima technologijų ir žinių mainus, bendras investicijas į švariąsias technologijas ir inovacijas, taip pat paramą mažiau išsivysčiusioms šalims, siekiančioms tvarios plėtros.

Europos žaliąjį kursą įgyvendinimas turi reikšmingų geopolitinių pasekmių, ypač pasireiškiančių mažinant ES priklausomybę nuo išorinių energijos tiekėjų bei stiprinant tarptautinį bendradarbiavimą kovos su klimato kaita srityje. Šie veiksmai padeda užtikrinti tvarų ir saugų energetinį tiekimą, stiprina ES politinę ir ekonominę įtaką bei prisideda prie globalių klimato tikslų įgyvendinimo.

7. Gerosios praktikos

Europos žaliojo kursas paskatino daugybę sėkmingų projektų ir iniciatyvų visoje ES. Tarp gerųjų pavyzdžių minėtinas **„North Sea Wind Power Hub“ projektas, kuriuo siekiama sukurti didžiulį kelias ES šalis jungiantį ir tvarų energijos tiekimą užtikrinantį vėjo jėgainių parką Šiaurės jūroje**. Teigiama, kad šis projektas ne tik prisidės prie atsinaujinančiųjų išteklių energetikos plėtros, bet ir sukurs tūkstančius darbo vietų.²⁰

Kitas svarbus projektas yra **„Desertec“, kurio tikslas – išnaudoti saulės energijos potencialą Šiaurės Afrikoje** – tiekti dykumoje sugeneruotą AEI energiją Europai. Šia iniciatyva siekiama sujungti ES ir Afrikos šalis per bendrus energetikos projektus, kurie skatintų abiejų regionų ekonominį augimą ir tvarumą. Taip pat verta paminėti **iniciatyvą „European Battery Alliance“, kuria skatinamas pažangios baterijų technologijos kūrimas ir gamyba Europoje**. Taip siekiama mažinti priklausomybę nuo importinių baterijų ir skatinti elektromobilių plėtrą.²¹

Įgyvendindamos Europos žaliąjį kursą ES šalys taiko skirtingas praktikas ir strategijas, kurios gali būti naudingos kitoms valstybėms kaip gerųjų patirčių atvejai. Pavyzdžiui, **Danija yra viena iš pirmaujančių šalių AEI, ypač – vėjo energetikos srityje**. Danijos Vyriausybė ir verslo sektorius glaudžiai bendradarbiauja, kad sukurtų palankią aplinką investicijoms į vėjo jėgaines ir palaikytų tvarų energetikos sektoriaus augimą.²²

Neseniai „Verslo žiniuose“ rašyta apie tai, kad Danijos įmonė „Nordic Solar A/S“ gavo 33 milijonų eurų paskolą iš „Swedbank“ 100 MW saulės parko Molėtų rajone plėtrai finansuoti. Šis parkas galės patenkinti apie 28 tūkst. namų ūkių elektros poreikius. Projektas yra svarbi dalis Lietuvos strategijos iki 2030 m. visą šalies elektros energiją gaminti iš atsinaujinančiųjų šaltinių. „Swedbank“ Lietuvoje valdybos nario, Verslo klientų tarnybos vadovo Igno Mačeikos teigimu, „Swedbank“ žaliųjų paskolų portfelis sparčiai auga, o šis projektas rodo tarptautinių partnerių pasitikėjimą Lietuva.²³

Dar vienas pozityvus pavyzdys yra **Vokietijos energetikos pereinamojo laikotarpio strategija „Energiewende“**, kurios tikslas – padidinti tranzito nuo iškastinio kuro prie AEI energetikos efektyvumą. Siekdamą užtikrinti stabilų ir tvarų energijos tiekimą Vokietija intensyviai investuoja į saulės, vėjo ir biomasės energijos gamybos plėtrą, taip pat į energijos kaupimo ir tinklų modernizavimą.²⁴

Vasaros pabaigoje „Lrytas.lt“ skelbtoje publikacijoje aptariamos saulės energijos naudojimo tendencijos Europoje, ypatingą dėmesį skiriant Vokietijos, Ispanijos ir Lietuvos pavyzdžiams. Rašoma apie tai, kad Vokietijos gyventojai, siekdami sumažinti elektros sąskaitas ir priklausomybę nuo energijos tiekėjų, įsirenginėja mažas saulės energijos sistemas savo balkonuose. Ispanijoje Valensijoje vykdomas projektas, pagal kurį saulės parkai, dėl erdves stygiaus miestuose, įrengiami kapinėse. Lietuvoje plėtojama unikali saulės energetikos kryptis – nutolusio gaminančio vartotojo projektas, leidžiantis gyventojams įsigyti dalį stambaus saulės parko ir vartoti jo pagamintą energiją nuotoliniu būdu.²⁵

Švedija taip pat yra svarbi žaidėja žaliosios energetikos, ypač hidroenergijos ir biomasės energijos srityje. Švedai siekia klimatui neutralios ekonomikos tikslų aktyviai investuodami į inovacijas ir pažangias technologijas. Šalies patirtis rodo, kad nuosekli valstybės politika ir investicijos į mokslinius tyrimus gali būti sėkmingo perėjimo prie tvarios energetikos pagrindas.²⁶

Čia apžvelgti tik keli gerosios praktikos pavyzdžiai, rodantys, kad ES šalys gali sėkmingai įgyvendinti Europos žaliąjį kursą per bendradarbiavimą, inovacijas ir nuoseklią politiką. Išsamesnė tokių pavykusių projektų ir iniciatyvų analizė leistų identifikuoti gerąsias patirtis ir skatinti jų taikymą visoje Europoje siekiant bendrų klimato ir energetikos tikslų.

²⁰ North Sea Wind Power Hub Programme. (n. d.). Beyond the waves. Prieiga per internetą: <https://northseawindpowerhub.eu/>

²¹ Desertec Foundation. (n. d.). Desertec: Wüstenstrom für nachhaltigen Wohlstand auf der ganzen Welt. Prieiga per internetą: <https://desertec.org/>

²² Ministry of Foreign Affairs of Denmark. (n. d.). Pioneers in clean energy. Prieiga per internetą: <https://denmark.dk/innovation-and-design/clean-energy>

²³ Lukaševičius, T. (2024 m. rugpjūčio 26 d.). 100 MW saulės parką Molėtų rajone pastačiusiai Danijos bendrovei – 33 mln. Eur „Swedbank“ paskola. Prieiga per internetą: https://www.vz.lt/pramone/energetika/2024/08/26/100-mw-saules-parka-moletu-rajone-pastaciusiai-danijos-bendrovei--33-mln-eur-swedbank-paskola?utm_source=nl&utm_medium=email&utm_campaign=naujienliskis-bendras

²⁴ World Nuclear Association. (2020 m. liepa). Germany's Energiewende. Prieiga per internetą: <https://world-nuclear.org/information-library/energy-and-the-environment/energiewende>

²⁵ Kavaliauskas, M. (2024 m. rugpjūčio 29 d.). M. Kavaliauskas. Saulės parkų karštinė Europoje: vokiečiai energiją generuoja balkonuose, ispanai – kapinėse. Ką planuoja Lietuva? Prieiga per internetą: <https://www.lrytas.lt/verslas/rinkos-pulsas/2024/08/29/news/m-kavaliauskas-saules-parku-karstine-europoje-vokieciai-energija-generuoja-balkonuose-ispantai-kapinese-ka-planuoja-li-33920291>

²⁶ Government Offices of Sweden. (n. d.). Energy. Prieiga per internetą: <https://www.government.se/government-policy/energy/>

8. Apibendrinimas ir akcentai, į ką atkreipti dėmesį ateityje

Europos žaliasis kursas yra ambicinga plačios aprėpties strategija, kurią įgyvendinant siekiama pereiti prie tvarios ir klimatui neutralios ekonomikos iki 2050-ųjų metų. Šis kursas jau daro reikšmingą poveikį Europos (ir viso pasaulio) energetikos sektoriui, skatindamas perėjimą prie atsinaujinančiųjų energijos šaltinių, didindamas energetikos efektyvumą, remdamas inovacijas ir užtikrindamas didesnę energetinį saugumą.

Iki žaliajo kurso ES energetikos sektoriui kildavo nemažai iššūkių, įskaitant priklausomybę nuo iškastinio kuro ir energetinį saugumą. Šios problemos skatino (ir tebeskatina) ES ieškoti tvirų sprendimų ir perėjimo prie atsinaujinančiųjų energijos šaltinių būdų, siekiant užtikrinti ilgalaikį energetinį saugumą ir sumažinti neigiamą poveikį aplinkai.

Europos žaliasis kursas, formaliai būdamas daugiau ES vidaus politikos klausimu, vis dėlto turi (ir ateityje turės) plačių, net pasauliniu mastu juntamų pasekmių, labiausiai išryškėjančių vertinant globalinį geopolitinį balansą. Todėl ši konkreti ES iniciatyva gali būti traktuojama kaip pasaulinis žaliasis kursas.

Šiuolaikinėse energetikos rinkose ryškios šios tarpusavyje susijusios tendencijos: energiją taupančių technologijų plitimas, aukštųjų technologijų ir automatizacijos plėtra gaminant ir tiekiant energiją, energijos gamybos decentralizacija, atsinaujinančiosios energetikos plėtojimas geografiniu principu, pavyzdžiui, saulės energijos gamybos pajėgumų telkimas Šiaurės Afrikoje ir atitinkama atskirų geografinių regionų energetinė integracija siekiant tinklo tolygumo.

Žaliasis kursas suteikia daug ekonominių galimybių, ypač per žaliosios ekonomikos augimą. Vienas svarbiausių aspektų yra naujų darbo vietų kūrimas atsinaujinančiosios energetikos, energijos efektyvumo ir tvarios pramonės sektoriuose. Europos žaliajo kurso kontekste patiriama ir reikšmingų socialinių iššūkių, tarp kurių – energetinis skurdas, reiškiantis, kad dalis gyventojų negali sau leisti tinkamai šildyti namų arba patenkinti kitų būtinų energijos poreikių, taip pat darbuotojų persikvalifikavimas pereinant nuo iškastinio kuro pramonės prie atsinaujinančiosios energijos ir tvirų technologijų.

Svarbu akcentuoti, kad Europos žaliasis kursas daro tam tikrą įtaką socialiniam teisingumui pasauliniu mastu. ES įsipareigojimų mažinti taršą ir pereiti prie atsinaujinančiosios energijos technologijų įgyvendinimas yra susijęs ir su finansinės bei technologinės pagalbos teikimu besivystančioms šalims.

Žaliasis kursas lemia reikšmingus pokyčius ES saugumo sistemoje. Šie pokyčiai reiškia naują vaidmenį ES energetikos saugumo (1) politikoje, (2) partnerystėje su kitomis šalimis ir (3) infrastruktūroje.

Europos žaliajo kurso įgyvendinimas turi reikšmingų geopolitinių pasekmių, ypač pasireiškiančių mažinant ES priklausomybę nuo išorinių energijos tiekėjų bei stiprinant tarptautinį bendradarbiavimą kovos su klimato kaita srityje. Šie veiksmai padeda užtikrinti tvarų ir saugų energetinį tiekimą, stiprina ES politinę ir ekonominę įtaką bei prisideda prie globalių klimato tikslų įgyvendinimo.

Išsamesnė gerosios praktikos pavyzdžių, rodančių, kad ES šalys gali sėkmingai įgyvendinti Europos žaliąjį kursą per bendradarbiavimą, inovacijas ir nuoseklią politiką, analizė leistų identifikuoti gerąsias patirtis ir skatinti jų taikymą visoje Europoje siekiant bendrų klimato ir energetikos tikslų.


Į ką atkreipti dėmesį ateityje:

Politikos formuotojai, norėdami veiksmingiau įgyvendinti žaliąjį kursą, kartu užtikrinant tvarų ekonomikos augimą, socialinį teisingumą ir didesnę energetinį saugumą, turėtų atsižvelgti į šias rekomendacijas:

- pasirūpinti, kad per subsidijas, renovacijos programas, energijos efektyvumo didinimo iniciatyvas ir kitas priemones būtų **sprendžiamos energetinio skurdo problemos**;
- investuoti į švietimą ir mokymo programas, kurios **padėtų darbuotojams persikvalifikuoti** ir prisitaikyti prie naujų darbo rinkos reikalavimų;
- **didinti finansavimą mokslo tyrimams ir inovacijoms** AEI, energijos kaupimo ir efektyvumo srityse;
- **skatinti viešojo ir privataus sektorių bendradarbiavimą** siekiant spartinti naujų technologijų diegimą ir plėtrą;
- siekiant skatinti globalius klimato veiksmus ir dalintis gerosiomis praktikomis, **plėtoti bendrus projektus su kitomis šalimis ir regionais**;
- **aktyviai dalyvauti globaliuose klimato susitarimuose** ir skatinti kitas šalis prisijungti prie klimato neutralumo tikslų;
- **mažinti priklausomybę nuo importuojamo iškastinio kuro** skatinant energijos gamybą iš vietinių atsinaujinančiųjų šaltinių;
- remti infrastruktūros plėtrą ir modernizavimą siekiant **integruoti AEI energiją į esamus energetikos tinklus**;
- **užtikrinti, kad klimato ir energetikos politika būtų nuosekli ir ilgalaikė**, suteikiant aiškumo ir stabilumo investuotojams bei visuomenei;
- **stebėti ir vertinti klimato politikos įgyvendinimo pažangą**, siekiant laiku identifikuoti ir spręsti kylančias problemas.

Analitinių apžvalgų archyvas: <https://lnb.lt/istekliai/kiti-istekliai/analitines-apzvalgos>

Cituojant arba naudojant šį šaltinį, nuoroda į Nacionalinę biblioteką yra būtina.
Šioje apžvalgoje pateikiamas turinys nėra oficiali Nacionalinės bibliotekos nuomonė.

LNБ / IAS / V / 2024-09-05 / Psl. 8 iš 8
© Nacionalinė biblioteka, 2024. /  Слава Україні!